

zakresie edukacji, ochrony zdrowia, terenów do uprawiania sportu, czy też zapewnieniem bezpieczeństwa i pomysłu na to, by danym obszarem interesowali się inni: turyści, przedsiębiorcy¹⁰⁵.

Rewitalizacja powinna integrować wskazane kluczowe aktywności oraz obejmować intensywną i równoległą pracę we wszystkich poniższych obszarach¹⁰⁶:

- Aktywizacja grup wykluczonych
- Rozwijania inicjatyw ekonomii/przedsiębiorczości społecznej (np. spółdzielnie socjalne)
- Działań o charakterze partycypacji społecznej/publicznej/obywatelskiej (np. konsultacje programów rewitalizacji społecznej i infrastrukturalnej, informacja obywatelska)
- Działań artystyczno-kulturalnych

Istotną słabością dotychczasowych działań rewitalizacyjnych był brak współdziałania pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w ich realizację oraz ich niski poziom uspołecznienia. Zaobserwować można było brak systemu koordynacji i integrowania działań infrastrukturalnych z działaniami społecznymi. Działania takie bardzo często realizowane były osobno, często także w różnych, nawet kilkuletnich odstępach czasowych. W ten sposób jedynie punktowo zaspokajały potrzeby społeczeństwa. Dodatkowo brak szerokich konsultacji społecznych powodował, że społeczność lokalna nie zawsze identyfikowała się z prowadzonymi działaniami lub nie była i nie jest w stanie odpowiednio korzystać z wytworzonej infrastruktury. Prowadzony w ten sposób proces może nie przynosić oczekiwanego, spójnego i długofalowego efektu¹⁰⁷.

Najwłaściwszym podejściem powinno być zatem rozpoczęcie od „uspołeczniania” procesu tworzenia projektów, którego efektem będzie wskazanie, ile i jakie działania społeczne należy podjąć oraz jakie działania przestrzenne i infrastrukturalne powinny im towarzyszyć¹⁰⁸.

Zaprojektowanie zmiany tylko na poziomie przestrzeni nie wieńczy procesu rewitalizacji. Zmiany równocześnie i obligatoryjnie muszą zostać zaimplementowane w ludziach, którzy z rewitalizowanej przestrzeni korzystają lub będą korzystać. Procesy te skupiają się zatem przede wszystkim na poprawie jakości życia a nie tylko miejsca¹⁰⁹.

Realizowane zadania rewitalizacyjne powinny skupiać się na wzmacnianiu i odbudowywaniu kapitału społecznego, który jest podstawą rozwijającej się społeczności. Jest on istotnym czynnikiem prowadzącym do społecznej i indywidualnej aktywizacji. Dlatego kluczowym zadaniem stają się działania na rzecz budowania tegoż kapitału, wzmacniania mieszkańców – ich zasobów umiejętności, wiedzy, kompetencji, jak również zdrowia i dobrego samopoczucia. By rozwijać kapitał ludzki swojej społeczności, trzeba z jednej strony stwarzać przestrzeń do zdobywania i poszerzania wiedzy i umiejętności, z drugiej tworzyć możliwości zastosowania własnych zasobów jednostek w społeczności. Istotą w tym działaniu, jest fakt, że kapitał społeczny jest nie tylko sumą kapitałów pojedynczych jednostek, ale powinien być także kreowany przez instytucje oraz pomnażany poprzez ich zdolność do współdziałania (efekt synergii)¹¹⁰.

Cele rewitalizacji, związane z rozwojem kapitału ludzkiego, powinny obejmować¹¹¹:

---

¹⁰⁵ Aleksandra Czapla-Osliślo, Rewitalizacja poprzez kulturę – design impulsem do zmiany, Rewitalizacja społeczna - od aktywizacji do rozwoju lokalnego, s. 149

¹⁰⁶ Bohdan Skrzypczak, Społecznie odpowiedzialne terytorium – cel i początek podróży, Rewitalizacja społeczna - od aktywizacji do rozwoju lokalnego, s. 211

¹⁰⁷ Anna Czerwińska-Rojek, Wpływ działań rewitalizacyjnych na rozwój społeczności lokalnej, Rewitalizacja społeczna - od aktywizacji do rozwoju lokalnego, s. 200

¹⁰⁸ J. w., s. 205

¹⁰⁹ Aleksandra Czapla-Osliślo, Rewitalizacja poprzez kulturę – design impulsem do zmiany, Rewitalizacja społeczna - od aktywizacji do rozwoju lokalnego, s. 148

¹¹⁰ Stanisława Retmianiak, Wijkwinkel i Kulturhus, czyli rewitalizacja społeczna na holenderskiej wsi, Rewitalizacja społeczna - od aktywizacji do rozwoju lokalnego, s. 131

¹¹¹ Anna Czerwińska-Rojek, Wpływ działań rewitalizacyjnych na rozwój społeczności lokalnej, Rewitalizacja społeczna - od aktywizacji do rozwoju lokalnego, s. 201